

סוכה כו

משה שווערד

INTRODUCTION

1. גליוני מגזת חן

מתני' שלוחי מצות פטורין מן הסוכה וכו'. עי' במשנת יעבץ (אור"ח סי' ס"ה) דהפנ"י הקשה הא דין עוסק במצוה פטור ממצוה, זה לא דין מיוחד בסוכה רק בכל המצות א"כ למה נשנה דין זה דוקא בסוכה, ותירץ הפנ"י, דלא דמי מצות סוכה לשאר מצות עשה שאינן אלא בשב ואל תעשה כשבטל מהם, משא"כ בסוכה איכא נמי איסורא בקום עשה, כשאוכל ושותה וישן חוץ לסוכה, לכן קתני במתני' שעוסק במצוה פטור מן המצוה אפילו

במצות סוכה, שהוא עובר על מצות סוכה בקום ועשה, שאוכל וישן חוץ לסוכה.

אלא שאה גופיה צ"ע, דמג"ל שעוסק במצוה פטור מן

2. אוצר מפרשי התלמוד

וא"ר אבא בר זבדא אמר רב חתן דהשושבינין ¹¹⁹ וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה. זה שהשושבינין פטורין מן הסוכה יש שכתבו מפני שעסקין לשמח חתן וכלה, וכל העוסק במצוה פטור מן המצוה ¹²⁰. ולפ"ן יש שהוכיחו מכאן דגם עוסק במצוה דרבנן פטור ממצוות אחרות, שהרי מצוה זו שמסייעין לחתן לשמות אינה אלא מדרבנן, דשמחת חתן בעצמו אינה אלא מדרבנן, ואפ"ה פוטרים אותו ממצות סוכה ¹²¹. ויש שכתבו דשושבינין פטורים מן הסוכה משום מצטער, שאם לא ישמחו עם החתן כל שבעת ימי המשתה יצטערו הם והחתן ¹²². וראיה לדבר מהא דמקשינן בסמוך, וליכלו בסוכה וליחדו בסוכה, ואם נאמר שפטורים מדין עוסק במצוה, הרי העוסק במצוה פטור מן הסוכה אע"פ שיכול לאכול בה ¹²³.

3. אוצר מפרשי התלמוד

דף כו, א. תניא א"ר הנניא בן עקיבא כותבי ספרים תפילין ומוזות ¹, הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים, לאתווי מוכרי תכלת. דחשיבי עוסקים במצוה אע"פ שמצות ציצית אינה חובה, דאין עליו חיוב לקנות טלית ² ועכו"ז חשיב עוסק במצוה ³. עוד י"ל דקמ"ל, דאף שאמרו במנחות ⁴ שהתכלת אינה מעכבת את הלבן, שאם עשה כל די חוטין לבן יצא, ואם כן, המוכרי תכלת אינם עוסקים אלא בהידור מצוה, מ"מ חשיבי כעוסקים במצוה ⁵.

4. שערים מצויינים בהלכה

דף כו. כותבי סת"ם, ותגריהן כו' פטורין מקר"ש ומכל מצות כו'. קשה לי וכי הזמנת מצות חבירו קודמת למצותו, וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו, כדפר"ך בגמ' שבת (ד.), ואין סברא לחלק בזה בין חטא במעשה לחטא בשב ואל תעשה. ומצינו בתוס' במס' ב"ק (כג., כז:) דאדם מוזהר ביותר שלא יזיק חבירו משלא יזיק בעצמו, וזהו בעניני ממונות, אבל איפוא מצינו דמצות חבירו חשובים יותר ממצות עצמו, וכי אם יש לו לאדם רק כוית מצה א', נימא שיתנהו לחבירו, והוא עצמו לא יקיים. / ואפשר שיש לומר דאיירי בכה"ג שאם הוא לא יכתוב הסת"ם או יכטל מחבירו אלר המצות לעולם, ולכן יבטל הוא פע"א כדי שיקיים חבירו הרבה פעמים, וכעין דאמרינן במס' יומא (פה:) "חלל עליו

שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה". אבל קשה לומר כן דאחא בגמ' ב"מ (ט:): תפילין בי בר חבו משכח שכיחן, ספרים לא שכיחי, וכן איתא בגמ' חולין (ט) ואידך הני שכיחן, ופרש"י תפילין וציצית מצוין תויר, וא"כ ניחא לומר כן לענין כותבי ספרים, אבל הא התירו גם כותבי תפילין. ובאמת הרמב"ם לא כתב דין זה. ובמג"א (סי' לח סק"ח) כתב, דכל זה איירי כשאין נוטלין אלא שכו בטלה.

5. אוצר מפרשי התלמוד

רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה. מהא דכותבי תפילין ומוזות פטורין מכל המצוות אין להוכיח דאף העוסק במצוה דרבנן פטור ממצוה של תורה, דיש לדחות, כיון דגוף המצוה הוי מן התורה הוי עוסק במצוה של תורה. משא"כ במקום דגוף המצוה הוי רק מדרבנן, יש לומר דלא מקרי עוסק בדבר מצוה לענין זה. ועוד יש לומר דמצוה דרבים עדיפא, שמוכה את הרבים במצוות, שהרי אפילו העוסק בצרכי ציבור פטור מן התפלה * משא"כ בסתם מצוה דרבנן, יש לומר דאינו פטור.

6. אוצר מפרשי התלמוד

ותמהו המפרשים דבסוגיין תניא דרבי חנניא בן

עקביא פוטר כותבי תפילין ומוזות מק"ש, מתפלה ומתפילין, ובירושלמי הוא מחייבם דתניא התם ¹⁰ דרבי חנניא בן עקביא אומר כשם שמפסיקין לק"ש, כך מפסיקין לתפלה ולתפילין ולכל מצוות של תורה ¹¹. וכתבו לחלק, דפטורים מכל המצוות רק כשאי אפשר לקיים שניהם, כגון שאין סופר אחר והקונה אינו יכול למצוא תפילין ממקום אחר ¹². / הרמב"ם השמיט בהלכותיו ברייתא זו דכותבי סת"ם פטורין מן התפלה ומן התפילין ומכל מצוות האמורות בתורה. וכתב הב"י ¹³ שסמך על מה דאיתא בירושלמי דרבי חנניא בן עקביא מחייב כותבי סת"ם בכל המצוות. ובאחרונים תמהו, דכיון דבבבלי הובא משמו שפוטרים מכל המצוות, איך פסק בירושלמי לחייבם ¹⁴. < יש המיישב דס"ל להרמב"ם דשאר תנאים טוברים שאין פטור מן המצוה אלא העוסק במצוה שהיא חובת הגוף ומחוייב לעשותה כמו חתן, אבל מצות כתיבת סת"ם אינה חובה, דהרשות בידם לא לכתוב, ולכן אינה פוטרת ממצוה שהיא חובת הגוף ¹⁵. ויש שדחה תירוץ זה ממ"ש הרמב"ם ¹⁶: „היה עוסק בצרכי רבים לא יפסיק אלא יגמור עסקיהם ויקרא אם נשאר עת לקרות", ומדוע יגרע עסק הכתיבה להמציא לרבים ספרים ומוזות מהשתדלות לצרכי רבים בעניני ממון ¹⁷. ויש המיישב דעת הרמב"ם בהקדם קושיא,

7. אגרות משה או"ח ח"ג ס' צ"ג

פטור מן הסוכה, ואף שיש אולי לראות דרבא אמר מצטער דוקא לענין לילך לישן בבית בשביל זה, דלגבי הבית לא נפטור בזה שיש לו יותר הנאה בבית מכסוכה ולא לגבי לישן בתוך דלה נפטור גם בלא צער אם יש לו יותר הנאה. משום שאולי לילך לבית של אחר לא היו רוב בניא הולכים בשביל יותר הנאה ולילך לחוץ היו הולכים גם בשביל יותר הנאה, והבית בתג הסוכות יש לו להחשיבו כפי שהוא ליכנס לבית של אחר, לא מסתבר זה דמגן להחשיב כן ולא כמו שיש לו עצמו שני בתים שהיה הולך לבית השני גם בשביל יותר הנאה, וגם מפרש במג"א סימן תרי"ט ס"ק י"ד דאם אין יכולין לישן כל כך בטוב בסוכה ויהיו יגיעים למחר ולא יוכלו לקיים המצוה כראוי פטורין, הרי דבשביל הנאה השיגה יותר אסור, ודין זה הוא אף כשהשיגה בחוץ טוב לו יותר כשאין הלוכו למצוה, דהא מקור המג"א נראה שהוא מהג"א דף כ"ו שפי' בריח זרבה ב"ר הונא דגנו בארקתא דנהרא שהוא בחוץ משום דישנו שם להתנחל יותר ויכלו לעסוק במצוה למחר טפי, אלמא דשלא לצורך מצוה בשביל ההנאה היה אסור, וגם בלא זה הא נענשין על עשה בעידן ריתתא כשמבקש טעדיקי למיפטר מהמצוה כדאיתא במגלות דף מ"א אף באופן שהיה לו הנאה בלבשת בגדים הפטורין מציצית ודחאי לא בכונה ליפטר מציצית לבש רב קטינא לסדינא וסרבאלא הפטורין מציצית. לכן מסתבר דלילך לטיול ולהענוג למקום שליכא סוכה אסור.

אם מותר לצאת לתענוג בעלמא למקום שלא יהיה לו סוכה

ובדבר לצאת לטיול ולהענוג בעלמא למקום שלא יהיה לו סוכה מסתבר לע"ד שאסור להלכי דרכים שאיתא בסוכה דף כ"ו כשהוא לדבר הרשות שפטורין עכ"פ ביום הוא כשהולכין למסחר וכיוצא שהוא צורך ממש וגם הוא לכל אדם שבשביל זה היה צריך לצאת גם מביתו שלכן באופן זה מותר לצאת מהסוכה, אבל לטיול ולהענוג בעלמא, שאין לזה שום צורך אינו כלום מה שבשביל תאוה והנאתו היה יוצא מביתו כיון שלא היתה יציאתו אף מביתו לצורך. והגע עצמך אדם שיש הרבה פעמים שישן בחצרו תחת כפת השמים משום שנהנה בזה יותר מבבית הכי יפטר מסוכה משום שמביתו יצא בשביל זה, וא"כ למה אמר רבא מצטער פטור מן הסוכה הי"ל לומר מי שנהנה לישב בחצר יותר מבבית הסוכה

8. אוצר מפרשי התלמוד

וליעבדי סוכה התם וליתבו. אביי אמר תשכו כעין תדורו³³. פירש רש"י: „כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הוקיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומצעותיו, וזה אינו יכול להביאן שם מפני הטורח“³⁴. והריטב"א פירש שאין לעשות סוכה אלא במקום שדרכו לקבוע שם ביתו,

וכיון שאין דרך לקבוע שם אינו חייב לעשות שם סוכה³⁵. ויש מהראשונים שכתב כרש"י, ומפרש הטיורא באופן אחר, שאם ירדו גשמים לא יהיה לו מקום לפנותם³⁶.

9. אוצר מפרשי התלמוד

רש"י ד"ה תגריהן. הלוקחין מהן כדי למכור ולהמציאן לצריך להם. מדבריו אלו דקדק המג"א³⁷ שאם התגר עושה כדי להשתכר בו, לא מיקרי עוסק במצוה³⁸. ותמהו עליו, וכי כותבי תפילין לשם מצוה בלבד הם עושים ולא לשם פרנסתם³⁹. ועוד, חתן דמקרי בסוגיין עוסק במצוה, וכי מתכוין בנישואי אשה רק לשם מצוה, ולא שתהא לו לעזר⁴⁰. ויש לומר דבאמת כל שעוסק בעבודת הקודש עוסק במצוה מקרי ומיפטר מכל המצוות. וכוונת רש"י לומר דדווקא באינו מפסיק בנתיים לדברים אחרים כגון שלוקח התפילין ומוליכן תיכף למי שצריך להם, אבל תגר הקונה ומניחן אצלו עד שיבא אליו הקונה, ובנתיים עוסק בדברים אחרים אינו פטור מן המצוה⁴⁰.

10. אוצר מפרשי התלמוד

תוסי' בא"ד. לכה נראה דקסבר חתן אין יכול לכיין דעתו כלל אפילו בפסוק ראשון אבל שאר בני חופה יכולין לכיין, ואקריאת שמע לחודיה קאי, ובכולהו אחריני מודי לת"ק. פירוש, דכו"ע ס"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה, ורק בק"ש פליגי, דת"ק סובר דאפשר לכיין כיון דאינו אלא בפסוק ראשון, ולרבי שילא גם בק"ש פטור דאינו יכול לכיין כלל, ובשאר מצוות מודה לת"ק דפטור⁶⁵. יש שהקשה, מדוע חייבין שושבינין ובני החופה בק"ש, ולדעת ת"ק אף החתן, הרי לכו"ע עוסק במצוה פטור מן המצוה. וכמו כן למה הוצרכו לדעת רבי שילא לטעם שאין החתן יכול לכיין כלל אפילו בפסוק ראשון תיפוק ליה משום דעוסק במצוה פטור מן המצוה. ותירץ ע"פ שיטת הראשונים⁶⁶ דעוסק במצוה פטור מן המצוה דווקא באופן שאם יתעסק במצוה האחרת יתבטל מן הראשונה, ומשו"ה פטר ת"ק חתן ובני החופה מן התפלה ומן התפילין לפי שאי אפשר לכיין בתפילין ולהנהיר מקלות ראש, אבל בק"ש דאינה אלא פסוק ראשון חייבים, דבשהיה מועטת לא יבטלו משמחתן.

ורבי שילא סובר דאפילו בפסוק ראשון אינו יכול לכיין, אבל שושבינין חייבים, דאפשר להם לכיין בק"ש ולחזור לשמחתם⁶⁷.

הראשונים הקשו לת"ק ממה ששנו בברכות⁶⁸ חתן פטור מק"ש⁶⁹. וכתבו לחלק דשם מיירי קודם שבעל דאיכא טירדא דבעילה, וכאן מיירי לאחר בעילה וס"ל לת"ק שאין שמחת חופה מעכבתו מק"ש⁷⁰. ועוד כתבו הראשונים דחתן ובני החופה לאחר בעילת חתן לא מיקרי עסקין במצוה ולכן חייבים בק"ש ובכל המצוות חוץ מתפילה ותפילין משום שכרות וקלות ראש, והא דפטירי מסוכה משום דכל דלא חזו עם החתן כל שבעה מצטערים הם⁷¹.

ויש שכתב מכת קושיא זו, דלא בק"ש פליגי ת"ק ורבי שילא אלא בתפלה, דרבי שילא מחייב שושבינין אף בתפלה, אבל בקריאת שמע לכו"ע חייבים ואף החתן לאחר שעשה מעשה⁷².

(כתב הרא"ש⁷³: „הני תנאי אית להו דהעוסק במצוה פטור מן המצוה, אלא ת"ק מחייב להו בק"ש משום דעיקר כוונת קריאה היא בפסוק ראשון, ובקל יוכל לכיין וליישב דעתו בפסוק ראשון⁷⁴ ורבי שילא סבר דחתן אי אפשר לו לכיין דעתו כלל⁷⁵. רבי שילא לא קאמר דשושבינין ובני חופה חייבין אלא בק"ש, אבל בתפלה ותפילין מודה דפטורים, ולא משום דעסיקי במצוות נינהו דא"כ אפילו מק"ש נמי נפטרו. אלא ודאי לא מיקרו עוסקים במצוות, והא דפטירי מתפלה לפי שמתוך שמחתן אי אפשר להם לכיין ולהתפלל, ומן התפילין נמי פטורין משום דשכיחי בחופה שמחה וקלות ראש, והא דפטירי מסוכה משום דאי לא חזו בהדי חתן מצטערין הוי⁷⁶."

11. שערם מצויינים בהלכה

משום בקי כו' משום סירחא דגרישתא. פי' התירו להם לישן חוץ לסוכה משום בקי, היינו יתושים, כמו שפרש"י במס' שבת (עז: ד"ה ובעי), וכ"כ הר"ן כאן. וסירחא דגרישתא, היינו ריח רע. ופירש הר"ן דרק הוא היה מצטער מן הריח ולא האחרים, ולכן לא מפסלא הסוכה משום דאינו ראוי לישן בה, דאמרינן לעיל (יב:) דאסור לסכך בשווצרי משום ריח רע דילמא שביק לה, וברא"ש מפרש שהוא היה באכסניא ולא עשה סוכה זו, והוסיף בק"נ ולא היה ריח מאוס לכל. והנה בטל ילדותי עשו השכנים סוכה באוצר הקמח, השיך למאפיה, וכלילה כשהיה חושך אפילה, יצאו מהחורין וסדקים חולעים גדולים שחורים, וברגע שהדליקו

12. אוצר מפרשי התלמוד

עוד הביא הרא"ש בשם ספר המצוות דווקא למיגני שרי, אבל למיכל אסור. וכן כתב באורחות חיים בשם רבינו פרץ¹⁸². אבל הרא"ש ורבינו ירוחם¹⁸³ התירו גם באכילה, משום דיותר מזיק הריח בשעת אכילה. רבינו פרץ דייק כדבריו מלשון הגמרא, "למגנא" דמשמע דווקא למגנא שרי, אבל לאכול אסור. ויש שהוסיף לדייק כן מלשון, והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמי חוץ לסוכה"¹⁸⁴. ויש שכתב שאין לדייק מלשון, והתיר ר' יוסי בריבי לישן, דודאי לאו דווקא שינה התיר אלא אף אכילה, ומכאן שגם אין ללמוד מלשון, "למגנא" לאסור אכילה. אך יש לחלק, דגבי משמשי חולה החידוש הוא לפטרם משינה, שהיה ס"ד לחייבם משום שהסירו דעתם מלשמשו בשעה שישן, וקמ"ל דפטורים, אבל בעת האכילה פשוט יותר לפטרם, שהרי עוסקים בצרכי החולה, משא"כ גבי מצטער אם היה הדין שפטור אף באכילה שאינה אלא זמן מועט, היה לו לומר שפטור מאכילה שהוא יותר חידוש משינה. ומדנקט, "למגנא" יש לדייק דבאכילה חייב¹⁸⁵. הרא"ש כתב שאין לדייק מלשון, "למגנא", דנקט למגנא לרבנותא, משום דחמירא שינה מאכילה, דאוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה, ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה.

13. אוצר מפרשי התלמוד

ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה. ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה, מ"ט אמר רב אשי גזירה שמא ירדם. אמר ליה אביי אלא הא דתניא וכו'. [ותמהו המפרשים, איך אפשר שאביי השיב לרב אשי, הרי אביי שכיב קודם רבא¹⁷⁶, וביום שמת רבא נולד רב אשי¹⁷⁸.]

✓ ויש שתירץ לפי דברי התוספות¹⁸⁰ שהביאו לשון הגמרא בקידושין באותו ענין שלא כמו שהוא לפנינו, "עד שלא מת ר"ע נולד רבי", וכנראה שגם בענין רבא ורב אשי היתה גרסאם, "עד שלא מת רבא נולד רב אשי", וא"כ שפיר ראו זה את זה¹⁸¹. ויש שכתב

דרב אשי דשמעתין, הוא רב אשי הקדמון¹⁸². אך יש שהעיר דא"כ יקשה להפך, דאם רב אשי דשמעתין הוא הקדמון, והיינו תלמידו של רב, ודאי שאביי לא ראה אותו דאביי ורבא בקטנותם הווי יתבו קמיה דרבה¹⁸³. ורבה היה תלמיד תלמיד דרב, והוא עצמו לא היה בדורם של רב ושמואל¹⁸⁴. ויש מי שהגיה, "אמר רב אשי" בסמוך, שהיה תלמידו של רב והאריך ימים עד ימות אביי¹⁸⁵. ועוד יש לומר דגרסינן אמר אביי ולא גרסינן, "ליה" ואף דעם שמא ירדם רב אשי קאמר ליה, יש לומר דגם בימי אביי אמרו תירוצי זה, ואביי הקשה על זה¹⁸⁶.

14. אוצר מפרשי התלמוד

א"ל אבוי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין, אבל לא שינת קבע, ליחוש שמא ירדם. ותמיהו המפרשים מה מדמה תפילין לסוכה, הרי בתפילין אפילו שינת קבע אינה אסורה אלא מדרבנן, כמו שפירש"י²⁸⁷, "שמא יפוח בהן", ולכן לא גזרו שינת עראי, דהוי גזירה לגזירה, אבל סוכה דשינת קבע מחוץ לסוכה אסורה מן התורה, לכן גזרו שינת עראי אטו קבע²⁸⁸. ואין לומר דאבוי לשיטתו²⁸⁹ דגזרינן גזירה לגזירה²⁹⁰ דאכתי תקשה למה ליה לרבא לשנויי שינויא אחרניא הרי הוא ס"ל דאין גזרינן גזירה לגזירה. ועוד, דהתוספות²⁹¹ כתבו דדוקא בהוצאה גזר אבוי ולא בעלמא²⁹².

15. רמב"ם יד החזקה - הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ד

(כה) קדושת תפילין קדושתן גדולה היא שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטילה ואינו מהרהר מחשבות רעות אלא מפנה לבו בדברי האמת והצדק לפיכך צריך אדם להשתדל להיותן עליו כל היום שמצותן כך היא אמרו עליו על רב תלמידו של רבינו הקדוש שכל ימיו לא ראוהו שהלך ארבע אמות בלא תורה או בלא ציצית או בלא תפילין:

16. אוצר מפרשי התלמוד

הקשו הראשונים איך שינת עראי מותרת בתפילין, הרי יש איסור היסח הדעת בתפילין²²² ובשעה שמתנמנם מסיח דעתו²²³, ותירץ רבינו יונה דהיסח הדעת לא הוי אלא שחוק וקלות ראש, אבל כשעומד ביראה אף שמתעסק באומנותו ובצרכיו ואין דעתו עליהן ממש אין זה היסח הדעת, דאלת"ה איך יוכל אדם להניח תפילין כל היום, וכן גמי מתנמנם אין כאן היסח הדעת, דאדרבה הוא שוכח הבלי העולם ואין כאן קלות ראש²²⁴. אך יש שכתבו שמדברי הרמב"ם נראה שחולק עליו, שכתב²²⁵, "המצטער ומי שאין דעתו מיושבת ונכונה עליו פטור מן התפילין, שהמניח תפילין אסור לו להסיח דעתו מהם". והרי מצטער אינו עומד בשחוק וקלות ראש, אדרבה הוא מוכנע ומדוכא, ואפ"ה פטור משום היסח הדעת²²⁶.

וכן נראה מדברי הרמב"ם²²⁷ שכתב, "ומבעיא לאבל לאותובי דעתיה ומכוין להו לתפילין שלא יסיח דעתו מהם הלכך מניח להו בישוב דעתו, אבל בשעת בכי והספד לא מנח להו"²²⁸.

יישן, וחידושי הרשב"א שם ד"ה רבא. (224) וכעין זה כתב הריטב"א דלהיסח הדעת לא קפדינן אלא כשהוא ער ולבו פונה לדברים בטילים, דבעינן שהא כל מחשבתו בהן, אבל כל שאינו מפנה דעתו לדברים של חול אע"פ שאין דעתו על התפילין מותר, ומהאי טעמא מותר לקרוא בתורה ולהתפלל בתפילין שבראשו אע"פ שבודאי אין דעתו עליהן. ויש לחמוה, דלעיל י' ב', כתב הריטב"א עצמו בסוד"ה אמרו, דההיא דאמרינן במכילתא, טוף פ"ר בא יג, ט, העוסק בתורה פטור מן התפילין, טעמא משום דמחשבתו טרודה בתלמודו ואסור משום היסח הדעת. (225) ה"ל

17. גליוני מגזת חן

גמ' אמר רב אמור לישן ביום יותר משנית הסוס וכו', אביי הוה ניים וכו', קרי עלי' רב יוסף עד מתי עצל תשכב. וקשה לפמ"ש המקובלים שהאר"י היה מתקן בשנתו יותר מכל אדם כשניעור, א"כ גם אביי בודאי היה מתקן בשנתו, וע' בשואל ומשיב רביעאה (ח"א סי' מ) שתירץ, דאביי הוה ניים משמע נמנוס בלבד ולא שינה, ואין ההשגות הללו יכולים להיות רק בעת התפשטות הגשמיות בשינה עמוקה, כמ"ש בהקדמת ספרא דצניעותא. ע"ש. והוא דוחק, דניים הכוונה שהי' ישן במשך זמן כדמעיל מפומבדיתא לבי כובי, ומשמע שהיתה שינה ממש. רצ"ע. ולכן נראה לומר עפמ"ש הגר"ח מוולוז'ין בהקדמת ספרא דצניעותא (דף ז.) בד"ה וגדולה מזו, שמה שמשיג בשנתו אינו עיקר כ"כ שהעיקר מה שמשיג ע"י עמל ויגיעה וכו'. ע"ש. ודו"ק. (מאור ישראל).

18. אוצר מפרשי התלמוד

ואבלו חוץ לפוכה. כתב הר"ן שהחידוש כאן הוא שאף ת"ח רשאי שלא להחמיר על עצמו ולאכול עראי חוץ לסוכה, ולא היו כמי שאינו מדקדק במצוות.

19. שערים מצויינים בהלכה

פחות מכביצה מקבל טומאה. וכ"ה ברש"י במס' פסחים (לג: ד"ה בכביצה) שהביא כן מתור"כ. אבל התוס' במס' שבת (צא. ד"ה אי לענין טומאה) כתבו בשם ר"ת, דהאי דרשה כתור"כ שהביא רש"י, זהו אסמכתא, ומדרבנן הוא דמקבל טומאה. ונראה דמש"כ רש"י כאן דקסבר דפחות מכביצה לא בעי נט"י, היינו דר"צ סובר כן, ואולי רש"י בעצמו סובר כמש"כ במס' פסחים (שם), אבל התוס' במס' שבת (שם) כתבו, דרש"י חזר בו מדבריו במס' פסחים, שכתב במס' חולין (פב. ד"ה ואמר) דאינו מקבל טומאה אלא בכביצה. וכ"כ התוס' במס' פסחים (שם ד"ה לאימת).

משנה וכשנתנו לו לר' צדוק אוכל פחות מכביצה, נטלו במפה. פרש"י שלא נטל ידיו דקסבר פחות מכביצה לא בעי נט"י, ונטלו במפה משום נקיות. והתוס' הביאו הא דתנן במס' טהרות (פ"ב מ"א) אין בו כביצה הוא טמא, והכל טהור, ואפי'

20. אוצר מפרשי התלמוד

אם בא להחמיר על עצמו מחמיר וכו'. אע"פ שאמרו⁴²: „כל מי שהוא פטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט", לא אמרו כן אלא במקום שיש צד איסור, כמו במצטער שיש בו חלול יו"ט, ואפילו בחול המועד חייב לכבדו, מש"כ כאן⁴³. ויש שכתב הטעם כמו שאמרו

בפסחים⁴⁴: „לא מחוי כיוהרא אמרי מלאכה הוא דלית ליה", כמ"כ כאן לא שייך יוהרא, שהרואה יאמר שאין זו טעימה אלא קביעה ממש, או שיאכל עוד, ובאופן זה רשאי להחמיר⁴⁵.

21. מהרי"ץ חיות [סוכה כו]

גמ' נכנס לנטיף פלן נח"כ טיהא פריא זיל אפי שריי ע"ס : [בפ"א] והכי קתני אם בא להחמיר על פלמו מחמיר. ר"כ ע"י רמ"ה כלי פוכה סי' טר"ט דכל כספור טן סוכי ועוצא מק"ח הויס והוא כיוסלמי גנה ע"א על עטנה דל"ה יגז לנטי סוכי וסיכי רשאי להחמיר כאן י"ל כמ' אלאמו סוכים ג"ה ע"א דלמדי מלאכה כו"ה דליס (י' לא פחוי כיוסר) ע"ש והיג כן כסוכי דעיקר בקייעת ספורס הליס מלאה וגי"כ לא שייך כו"ה יוסר דסוכאט יוסר דחין זכ טעיסס רק קניעס ממש או דילמא יאכל עוד וכס"ג לא שייך יוסר ווס"ו רשאי להחמיר על פלמו :